

AMBASADA RP W AUSTRII

**INFORMATOR DLA POLAKOW
WYJEŹDŹAJĄCYCH WRAZ Z DZIEĆMI ZA
GRANICĘ**

Wiedeń, styczeń 2020

Spis treści

Szkoła	3
Rodzaje szkół	3
Jak zapisać dziecko do szkoły?	3
Jakie obowiązki i prawa ma uczeń?	3
Jakie są obowiązki i prawa rodzica/opiekuna	4
Na jaka pomoc można liczyć w szkole?	4
W czym pomagają lokalne władze?	4
Najczęstsze nieporozumienia?	6
Wychowanie	6
Jakie obowiązki ma opiekun / rodzic?	6
W czym pomagają lokalne władze? (benefity, wsparcie finansowe, zapewnienie miejsca w szkole, zasady udzielania wsparcia ze strony ośrodków pomocy społecznej)	7
Opieka nad dziećmi:	7
Benefity	8
Problemy wychowawcze (gdzie szukać pomocy, przepisy karne, czego unikać, procedury i zasady)	10
Ograniczenie lub odebranie władzy rodzicielskiej	10
Najczęstsze powody odebrania władzy rodzicielskiej:	11
Postępowania z przedstawicielami policji, szkoły i pomocy społecznej	12
Problemy rodzinne (rozwoły, separacje, rozstania, opieka nad dzieckiem)	12
Najczęstsze nieporozumienia (opis najczęściej występujących problemów)	13
Problemy z prawem	13
Opieka społeczna (opis procedur, zasad działania, porady jak unikać zaostrzenia problemów)	13
Gdzie szukać pomocy (opis działania adwokatów, radców prawnych i organizacji pozarządowych udzielających wsparcia prawnego, przydatne kontakty, także w Polsce)	14
Najczęstsze nieporozumienia (opis najczęściej występujących problemów)	14
Tu znajdziesz pomoc	14
Lista organizacji polonijnych w Austrii – dodatkowe informacje:	14
Lista kontaktów w Polsce (dane teleadresowe i linki)	14

Szkoła

Rodzaje szkół

Obowiązek szkolny obejmuje dzieci w wieku od ukończenia 6 roku życia i realizowany jest poprzez 9 lat nauki: w szkołach publicznych, prywatnych, nauczanie domowe lub, pod pewnymi warunkami, nauczanie w szkołach zagranicznych.

W systemie szkół publicznych szkołami pierwszego poziomu, klasy 1-4, są szkoły podstawowe Volksschule oraz szkoły podstawowe specjalne Sonderschule. Są to szkoły obowiązkowe.

Szkołami drugiego poziomu, klasy 5-8, są: obowiązkowe szkoły średnie (Neue Mittelschule) oraz ogólnokształcące szkoły wyższe (AHS - Allgemeinbildende Höhere Schule). Możliwość uczęszczania do szkoły typu AHS uzależniona jest od wykazania odpowiedniej średniej ocen lub zaliczenia egzaminu wstępnego.

Po zakończeniu 8 letniej edukacji możliwe jest podjęcie dalszej nauki w ogólnokształcącej szkole wyższej AHS drugiego poziomu, szkole zawodowej wyższego stopnia (BHS - Berufsbildende Höhere Schule), szkole zawodowej średniego stopnia (BMS - Berufsbildende Mittlere Schule), szkole politechnicznej i następnie szkole zawodowej.

Szkoły AHS oraz BHS kończą się egzaminem maturalnym, który uprawnia do podjęcia dalszej nauki np. na uniwersytecie, szkole wyższej, pedagogicznej szkole wyższej.

Jak zapisać dziecko do szkoły?

Rodzice dzieci, które ukończyły 6. roku życia i są zameldowane w Austrii otrzymują od właściwego dla danego kraju związkowego kuratorium (Bildungsdirektion) informację o rozpoczynającym się obowiązku szkolnym oraz zaproszenie do zapisania dziecka do wybranej przez siebie szkoły podstawowej. Rekrutacje prowadzą szkoły, decyzje o przyjęciu dziecka podejmuje jednak kuratoria. Do zapisania dziecka do szkoły konieczne jest przedłożenie w danym dniu rekrutacji następujących dokumentów: zaproszenia otrzymanego od kuratorium, aktu urodzenia, zaświadczenia o obywatelstwie lub paszportu, zaświadczenia o zameldowaniu, karty ubezpieczeniowej E-Card, ewentualnie zaświadczenia chrztu, zdjęcia. W szkole wypełnione muszą zostać dodatkowo formularz zgłoszenia, oświadczenia o przetwarzaniu danych osobowych oraz zgłoszenia potrzeby opieki nad dzieckiem po zajęciach szkolnych w świetlicy (Hort). Przed przyjęciem dziecka do szkoły przeprowadzane jest badanie lekarskie, konieczne jest przedłożenie książeczki szczepień. O terminie badania poinformuje szkoła.

Jakie obowiązki i prawa ma uczeń?

Prawa i obowiązki ucznia zostały określone w ustawie o zajęciach szkolnych (Schulunterrichtsgesetz). W związku z tym uczeń ma obowiązek:

- poprzez swoją pracę i współdziałanie wspierać wypełniania misji szkoły;
- uczęszczać regularnie i punktualnie na zajęcia szkole;
- przynosić do szkoły konieczne materiały szkolne;
- przestrzegać regulaminu danej szkoły;
- realizować powierzone zadania dodatkowe oraz wywiązywać się zaleceń udzielanych w związku z przekazanymi informacjami o zagrożeniu negatywna oceną na półroczu lub koniec roku szkolnego,

- na polecenie do usunięcia umyślnie spowodowanych przez siebie zniszczeń lub zabrudzeń, o ile, ze względu na ich charakter, można od niego tego wymagać.

Do ukończenia 10 roku życia zabronione jest w szkole noszenie ubrań o charakterze religijnym, które zakrywają twarz.

W przypadku nieobecności dziecka w szkole rodzice zobowiązani są do poinformowania szkoły przed rozpoczęciem lekcji o tym fakcie oraz późniejszego przekazania pisemnego usprawiedliwienia.

Jakie są obowiązki i prawa rodzica/opiekuna

Rodzice i opiekunowie mają prawo i obowiązek do:

- wspierania pracy szkoły,
- prawo wysłuchania przez szkołę i składania propozycji oraz oświadczeń,
- wyposażenia ucznia w odpowiednie przybory szkolne,
- wspierania ucznia w spełnianiu przez niego obowiązku szkolnego,
- wspieranie udziału ucznia we wspólnocie szkolonej,
- wspieranie procesu edukacyjnego ucznia, realizację działań i zaleceń określonych w informacjach szkoły wydanych w przypadku zagrożenia ucznia negatywną oceną/
- korzystania z możliwości reprezentacji interesów przez wybranych przedstawicieli rodziców. Do uprawnień wybranych przedstawicieli rodziców należy między innymi udział w radach pedagogicznych, prawo głosu w sprawach dotyczących wyboru środków dydaktycznych, prawo współdecydowania w przypadku postępowania o wykluczenie ucznia ze szkoły),
- przykazywanie szkole wszelkich niezbędnych dokumentów.

Na jaka pomoc można liczyć w szkole?

W przypadku dzieci z kontekstem migracyjnym szkoły oferują wsparcie poprzez: wspieranie rozwoju kompetencji językowych, oferowanie nauczania języka ojczystego oraz nauczanie w grupach wielokulturowych przy uwzględnieniu kontekstu migracyjnego. Każda szkoła oferuje swoim uczniom wsparcie pedagoga szkolnego. Rozmowy ucznia z pedagogiem są poufne. Szkoły nie oferują opieki medycznej.

Dodatkowe informacje na temat nauczania języka ojczystego dostępne są na następującej stronie internetowej:

<http://www.schule-mehrsprachig.at/>

W czym pomagają lokalne władze?

W sprawach związanych z edukacją rodzice i dzieci mogą otrzymać pomoc z właściwego miejscowo kuratorium. W ramach oferowanych świadczeń dostępne jest:

- szkole świadczenie pomocowe - Schulbeihilfe
Świadczenie przyznane jest dzieciom uczęszczającym do szkoły poziomu średniego i wyższego, od 10 klasy. Przyznanie świadczenia uzależnione jest od dochodów gospodarstwa domowego, sytuacji i wielkości rodziny. Podstawowe świadczenie wynosi w 1130 euro na rok.

- dofinansowanie kosztu przejazdu do szkoły - Heim- und Fahrtkostenbeihilfe
Wsparcie dotyczy uczniów szkół politechnicznych, szkoły średniej NMS, AHS od 9 klasy, w przypadku, gdy dzieci uczą się poza miejscem zamieszkania rodziców i w związku z tym konieczne są codzienne dojazdy do szkoły. Przyznanie świadczenia uzależnione jest od dochodów gospodarstwa domowego, sytuacji i wielkości rodziny. Podstawowe świadczenie wynosi w 105 euro na rok.
- szczególne szkolne świadczenie pomocowe - besondere Schulbeihilfe
Mogą otrzymać uczniowie / studenci w okresie sześciu miesięcy przed egzaminem końcowym w przypadku, gdy: uczęszczają do szkoły wyższego poziomu o profilu zawodowym, przynajmniej przez roku samodzielnie utrzymywali się wykonując pracę zawodową, przygotowanie się do egzaminu końcowego związane jest z ograniczeniem pracy zarobkowej. Podstawowe świadczenie wynosi w 715 euro na miesiąc.
- wsparcie udziału ucznia w aktywnościach szkolnych – Unterstützungen für die Teilnahme an Schulveranstaltungen
Wsparcie dotyczy przede wszystkim wspólnych aktywności szkolnych która trwa dłużej niż 5 dni, w tym kursów narciarskich, projektów sportowych lub udziału w wyjazdach związanych z nauką języka obcego. Przyznanie świadczenia uzależnione jest od dochodów gospodarstwa domowego, sytuacji i wielkości rodziny.

Wysokość poszczególnych świadczeń może zostać podwyższona w przypadku wystąpienia szczególnych okoliczności.

Informacje w języku polskim na temat sposobu złożenia wniosku, rodzaju przysługujących świadczeń, kalkulator wysokości świadczenia oraz same formularze wniosków dostępne są na stronie internetowej: <http://schuelerbeihilfen.bmbf.gv.at/>

Dodatkowe informacje dostępne są również na stronie internetowej właściwego miejscowo kuratorium – Bildungsdirektion, oraz Ministerstwa do Spraw Edukacji, Nauki i Badań - <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/befoe.html>

- dodatki do opłat związanych z opieką po lekcjach nad uczniem oraz noclegiem poza miejscem zamieszkania - Betreuungs- und Nächtigungsbeitrag
Świadczenie może zostać przyznane w przypadku uczęszczania ucznia do szkoły o całodziennym formie opieki lub szkoły z internatem. Podstawowe świadczenie wynosi, w zależności od rodzaju szkoły oraz sytuacji gospodarstwa domowego, od 88 do 1200 euro miesięcznie. Wniosek o przyznanie świadczenia należy złożyć w przeciągu miesiąca od chwili przyjęcia dziecka do opieki po lekcjach lub szkoły całodziennym. Dodatkowe informacje dostępne są na stronie Ministerstwa do Spraw Edukacji, Nauki i Badań oraz właściwych miejscowo kuratorów. <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/befoe/betreuung.html>,

Ponadto właściwe miejscowo kuratoria – Bildungsdirektion, oferują pomoc i doradztwo w sprawach: uczęszczania do szkoły dzieci ze szczególnymi potrzebami i ograniczeniami, sytuacji psychologicznej

Lista kuratoriów – Bildungsdirektion, w poszczególnych krajach związkowych:

Kraj związkowy	Właściwe kuratorium
----------------	---------------------

Burgenland	Bildungsdirektion für Burgenland, 7000 Eisenstadt, Kernausteig 3 T +43 2682 710; www.bildung-bgld.gv.at
Kärnten	Bildungsdirektion für Kärnten, 9020 Klagenfurt, 10. Oktober-Straße 24 T +43 463 5812-0; www.bildung-kaernten.at
Niederösterreich	Bildungsdirektion für Niederösterreich, 3109 St. Pölten, Rennbahnstraße 29 T +43 2742 280-0; www.bildung-noe.gv.at
Oberösterreich	Bildungsdirektion für Oberösterreich, 4040 Linz, Sonnensteinstraße 20 T +43 732 7071-0; www.bildung-ooe.gv.at
Salzburg	Bildungsdirektion für Salzburg, 5020 Salzburg, Mozartplatz 10 T +43 662 8083-0; www.bildung-sbg.gv.at
Steiermark	Bildungsdirektion für Steiermark, 8011 Graz, Körblergasse 23 T +43 5 0248-345 www.bildung-stmk.gv.at
Tirol	Bildungsdirektion für Tirol, 6020 Innsbruck, Innrain 1 T +43 512 520-33; www.bildung-t.gv.at
Vorarlberg	Bildungsdirektion für Vorarlberg, 6900 Bregenz, Bahnhofstraße 12 T +43 5574 4960-0; www.bildung-vbg.gv.at
Wien	Bildungsdirektion für Wien, 1010 Wien, Wipplingerstraße 28 T +43 1 52525-0; www.bildung-wien.gv.at

Najczęstsze nieporozumienia?

Do konfliktów dochodzi w kontekście naruszenia praw i obowiązków, są to przede wszystkim nieobecności w szkole, brak usprawiedliwień, konflikty rówieśnicze.

Wychowanie

Jakie obowiązki ma opiekun / rodzic?

Obowiązki oraz prawa rodzica określone są przede wszystkim zakresem wykonywania władzy rodzicielskiej, i należą do nich:

- opieka nad dzieckiem – obejmuje troskę o zdrowie, dobro fizyczne oraz bezpośredni nadzór nad dzieckiem np.: kompanie dziecka, karmienie, wizyty lekarskie, nadzór na placu zabaw oraz w domu. Kwestia pozostawienia dziecka samego w domu nie została uregulowana w austriackim prawie. Należy jednak przyjąć, iż pozostawienie dziecka w wieku do 7 roku życia na cały dzień w domu będzie naruszało obowiązek sprawowania nad nim opieki;
- Wychowanie dziecka – dbanie o fizyczny, intelektualny i duchowy rozwój dziecka, wspieranie rozwoju talentów, kształcenia szkolnego i zawodowego (wybór szkoły, zapewnienie kursu tańca, wspieranie rozwoju religijnego);
- zarządzanie majątkiem dziecka – zachowanie majątku dziecka i, o ile to możliwe, powiększanie go, w określonych sytuacjach możliwe jest wykorzystanie majątku dziecka w celu pokrycia niezbędnych dla niego działań (np.: wyjazd na zagraniczną wymianę uczniowską, szczególne przypadki opieki – po wypadku);
- reprezentacja prawna dziecka – uprawnienie i obowiązek do działania w imieniu dziecka.

W większości przypadków każdy z rodziców uprawniony jest do samodzielnego wykonywania władzy rodzicielskiej, z wyłączeniem w szczególności następujących spraw, gdy konieczne jest zgoda obojga z nich:

- zmiana imienia lub nazwiska;
- wstąpienie do kościoła lub wspólnoty wyznaniowej lub wystąpienie z nich;
- przekazanie dziecka pod opiekę osoby trzeciej;
- nabycie lub rezygnacja z obywatelstwa;
- przedterminowe rozwiązanie umowy dotyczącej nauczania, wykształcenia zawodowego lub stosunku zatrudnienia;
- uznanie dziecka pozamałżeńskiego;
- rozporządzenia majątkiem małoletniego wykraczające poza zwykłe zarządzanie ;
- ustalenie miejsca zamieszkania dziecka.

W czym pomagają lokalne władze? (benefity, wsparcie finansowe, zapewnienie miejsca w szkole, zasady udzielania wsparcia ze strony ośrodków pomocy społecznej)

Opieka nad dziećmi:

Żłobki (Kinderkrippen)

Do żłobka może uczęszczać dziecko do 3. roku życia. Zadaniem żłobków jest opieka i wychowanie dziecka w niewielkich grupach przy bliskiej współpracy z rodzicami. Wysokość opłata za miejsce w żłobku uzależnione jest do rodzaju danej placówki (publicznej lub prywatnej), zarobków rodziców oraz liczby godzin pobytu dziecka w placówce. Zapisanie dziecka do żłobka możliwe jest przez rodzica lub opiekuna prawnego, w danej placówce, urzędzie dzielnicy miasta, gminy lub stowarzyszeniu. Zalecane jest możliwie wczesne złożenie wniosku o przyznanie miejsca w żłobku. Wykaz żłobków w poszczególnych krajach związkowy zamieszczony został na następującej stronie internetowej: https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/kinderbetreuung/2/1.html

Przedszkola (Kindergarten)

Opieka nad dziećmi w wieku między 3. a 6. rokiem życia oferowana jest w przedszkolach publicznych, prywatnych i przyzakładowych. Wysokość opłat za miejsce w przedszkolu różni się w

poszczególnych krajach związkowych, w Wiedniu - miejsca w przedszkolu są w całości lub znacznej części finansowane przez magistrat miasta, w Dolnej i Górnej Austrii – rodzice nie ponoszą kosztu opieki nad dzieckiem w wieku do 2,5 do 6 roku życia, w wymiarze 20 godzin tygodniowo. Jednocześnie we wszystkich krajach związkowych opieka za dzieci w ostatnim roku przed zapisaniem do szkoły, w wymiarze 20 godzin w tygodniu, jest bezpłatna.

Zapisy do przedszkola przyjmowane są ze znacznym wyprzedzeniem np. w Wiedniu dla dzieci, która mają uczęszczać do przedszkola od września, zwyczajowo w listopadzie poprzedzającego roku.

Informacje na temat rodzaju przedszkoli oraz zasad zapisu zamieszczone zostały na następującej stronie internetowej:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/kinderbetreuung/2/Seite.370130.html

Adresy oraz dodatkowe informacje na temat opieki dla dzieci w poszczególnych krajach związkowych zamieszczone zostały na następującej stronie internetowej:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/kinderbetreuung/Seite.370400.html

Benefity

Świadczenie pomocowe na dziecko - Familienbeihilfe

Prawo do świadczenia rodzinnego mają rodzice, których ośrodek życiowy znajduje się w Austrii, w przypadku, gdy dzieci mieszkają z nimi w jednym gospodarstwie domowym lub finansują utrzymanie dziecka. Wniosek może zostać złożony przez rodziców, dzieci posiadają samodzielne prawo do złożenia wniosku w przypadku, gdy nie mieszkają razem z rodzicami i rodzice nie wywiązują się z obowiązku ich utrzymywania.

Od stycznia 2019 roku świadczenie wynosi dla dziecka: od urodzenia do 3 roku życia – 114 euro, od 3 do 10 roku życia 141,50 euro, do 10 do 19 roku życia 165,10 euro. W przypadkach, gdy dziecko np. pobiera naukę zawodową lub studiuje świadczenie może być wypłacane do 24 roku życia. W przypadku rodzin wielodzietnych kwota sumy wypłacanych świadczeń zostaje podwyższona, w zależności od liczby dzieci, o od 7,10 euro do 52 euro w przypadku siedmiorga dzieci.

Każdego roku we wrześniu dzieci w wieku między 6 a 15 rokiem życia otrzymują świadczenie szkolne, wypłacane razem z zasiłkiem na dziecko.

Szczegółowe informacje na temat zasad składania, terminów, wysokości świadczeń oraz wzory wniosków zamieszczone zostały na następującej stronie internetowej:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/familienbeihilfe.html

Świadczenie opiekuńcze na dziecko - Kinderbetreuungsgeld

Jest świadczeniem przyznawanym w związku z urodzeniem się dziecka, wypłacane jest w przypadku spełnienia następujących warunków: wspólne zamieszkania rodzica i dziecka, przeprowadzenie i wykazanie opieki medycznej (5 badań prenatalnych matki, 5 badań dziecka po urodzeniu), uzyskanie prawa do zasiłku rodzinnego i faktyczne pobieranie go, nie przekroczenie

dozwolonej granicy dodatkowego zarobkowania, ośrodek życiowy w Austrii, legalny pobyt w Austrii (w przypadku obywateli EU konieczne jest przedłożenie zaświadczenia meldunkowego).

Wniosek o świadczenie powinien zostać złożony we właściwej miejscowo kasie chorych bezpośrednio po urodzeniu dziecka. W przypadku późniejszego złożenia wniosku świadczenie może być wypłacane wstecznie jedynie za okres ostatnich 182 dni.

Do wniosku należy załączyć: akt urodzenia, poświadczenia przeprowadzenia badań lekarskich, zaświadczenia potwierdzające legalny pobyt w Austrii. Wniosek może zostać złożony w formie elektronicznej: www.meinesv.at

Wysokość świadczenia ustalana jest indywidualnie dla danego wniosku. Obliczenie przysługującego świadczenia możliwe jest przy pomocy kalkulatora umieszczonego na następującej stronie internetowej:

<http://www.bmfj.gv.at/dam/bmfj/KBG-Rechner/index.html#willkommen>

Szczegółowe informacje na temat świadczeń opiekuńczych na dziecko zamieszczone zostały na stronie internetowej:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/geburt/3/2/3.html

Świadczenie dla osób w trudnej sytuacji finansowej – Familienhärteausgleich

Pomoc pomostowa może być przyznana dla osób w trudnej sytuacji finansowej (posiadających obywatelstwo austriackie, obywatelstwo innego kraju UE, uchodźcom oraz bezpaństwowcom), jeżeli trudna sytuacja finansowa wynika z powodu nagłych zdarzeń losowych (np. śmierć, choroba, niepełnosprawność). Wysokość świadczenia zależy od indywidualnego przypadku i dostępnego budżetu. Wnioski o ww. formę pomocy należy kierować pod niżej wskazany adres:

Bundeskanzleramt
Abteilung V/4, Familienhärteausgleich
Untere Donaustraße 13-15, 1020 Wien
Mail: Familienhilfe@bka.gv.at

Szczegółowe informacje na temat świadczeń zamieszczone zostały na następującej stronie internetowej:

<https://www.frauen-familien-jugend.bka.gv.at/familie/finanzielle-unterstuetzungen/familienhaerTEausgleich.html>

Pomoc finansowa przewidziana prawem poszczególnych krajów związkowych:

W austriackich krajach związkowych istnieją odrębne (stanowe) przepisy dotyczące finansowej pomocy rodzinom. W wielu krajach związkowych rodziny wspierane są poprzez karnet rodziny (Familienpass), który zapewnia wiele zniżek (do 50%) na różnego typu atrakcje i rozrywki. Korzyści finansowe i wymogi różnią się w poszczególnych krajach związkowych.

Szczegółowe informacje na temat świadczeń zamieszczone zostały na następującej stronie internetowej:

<https://www.frauen-familien-jugend.bka.gv.at/familie/finanzielle-unterstuetzungen/finanzielle-unterstuetzung-laender.html>

Udzielanie wsparcia ze strony ośrodków pomocy społecznej:

Urzędy ds. dzieci i młodzieży prowadzą poradnictwo dla kobiet w ciąży, rodzin, dzieci i młodzieży. Pośredniczą również w ofertach wsparcia, jak np. poradnictwo dla rodziców, kolonie dla dzieci, czy pomoc dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

Rodziny mogą otrzymać wsparcie przy wychowaniu dzieci poprzez coaching rodzinny, mobilną pracę z rodziną, czy szkolenie wideo.

Problemy wychowawcze (gdzie szukać pomocy, przepisy karne, czego unikać, procedury i zasady)

Wsparcia w rozwiązywaniu problemów rodzinnych i wychowawczych udzielają różne Instytucje w Austrii:

- Serwis Federalnego Ministerstwa ds. kobiet, rodzin i młodzieży: (Frauenservice der Bundesministerin für Frauen, Familien und Jugend):
<https://www.frauen-familien-jugend.bka.gv.at/frauen/anlaufstellen-und-frauenberatung/frauenservice.html>
- porady dla rodzin (Familienberatung):
<https://www.familienberatung.gv.at/>
- poradnia ds. związanych z ekstremizmem (Beratungsstelle Extremismus):
www.beratungsstelleextremismus.at
- Federalny Adwokat Dzieci i Młodzieży (Kinder- und Jugendanwaltschaft des Bundes):
Infolinia: 0800/240 264
<https://www.kinderrechte.gv.at/kinder-und-jugendanwaltschaft/>
- Federalny Wydział ds. Sekt (Bundesstelle für Sektenfragen):
<https://www.bundesstelle-sektenfragen.at/>
- Krajowy Adwokat Dzieci i Młodzieży:
<https://www.kija.at/>
- Infolinia dla zaginionych dzieci (Hotline für vermisste Kinder): 116 000
<https://www.frauen-familien-jugend.bka.gv.at/service/beratung-information/hotline-vermisste-kinder.html>
- Centrum Poradnictwa Przeciwko Nienawiści w Internecie (Beratungsstelle gegen Hass im Netz):
<https://beratungsstelle.counteract.or.at>
- anonimowy telefon zaufania (Rat auf Draht): 147
<https://www.rataufdraht.at/>
- Urząd ds. Dzieci i Młodzieży (tzw. „Jugendamt”): opiekę nad dziećmi i młodzieżą sprawują zgodnie z Federalną ustawą o zasadach pomocy rodzinom i pomocy edukacyjnej dla dzieci i młodzieży (B-KJHG 2013) właściwe referaty w starostwach lub magistratach (das Referat Jugend und Familie einer Bezirkshauptmannschaft).

W sytuacjach problemowych zalecamy kontakt z prawnikami. Lista polskojęzycznych adwokatów świadczących swoje usługi na terenie Austrii dostępna jest na stronie internetowej Ambasady RP w Wiedniu:

https://wieden.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/sprawy_prawne/

Ograniczenie lub odebranie władzy rodzicielskiej

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd może odebrać prawa rodzicielskie rodzicom lub czasowo je ograniczyć. Do zakresu spraw związanych z dobrem dziecka należą, zgodnie z § 138 AGBGB,

wszystkie okoliczności dotyczące małoletniego, w szczególności dotyczące władzy rodzicielskiej oraz kontaktów z dzieckiem, najważniejszymi kryteriami oceny działania zgodnego z dobrem dziecka są:

- adekwatne zaspokajanie potrzeb bytowych, w szczególności żywności, opieki medycznej, pieczy, mieszkania oraz staranne wychowanie dziecka;
- zapewnienie opieki i bezpieczeństwa oraz ochrona nietykalności cielesnej i duchowej;
- docenianie i akceptacja dziecka przez rodziców;
- wspieranie rozwoju talentów, zdolności, preferencji i możliwości rozwoju;
- uwzględnianie opinii dziecka, z uwzględnieniem jego zdolności rozumienia i świadomego wyrażania opinii;
- zapobieganie ograniczeniom związanym z egzekwowaniem środków podejmowanych wbrew woli dziecka;
- zapobieganie niebezpieczeństwa dla dziecka stania się ofiarą przemocy lub bycia świadkiem przemocy w stosunku do osób najbliższych;
- zapobieganie niebezpieczeństwu dla dziecka bezprawnego przewiezienia/zabrania lub przetrzymywania;
- zabezpieczenie stałego kontaktu dziecka z obojgiem rodziców i innymi ważnymi dla niego osobami i zapewnienie bezpiecznego kontaktu z tymi osobami;
- unikanie konfliktów lojalnościowych u dziecka oraz związanego z tym poczucia winy;
- zabezpieczenie praw, roszczeń i interesów dziecka;
- Inne okoliczności życiowe dziecka i jego rodziców.

Urząd ds. dzieci i młodzieży (Jugendamt) ma obowiązek weryfikacji każdego przypadku podejrzenia naruszenia dobra dziecka, w razie potrzeby podjęcia niezwłocznej interwencji, skierowanie, podjęcia działań pomocowych lub skierowania do sądu wniosku o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Decyzję w sprawie ingerencji we władzę rodzicielską podejmie sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka.

W przypadku pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej opieka nad małoletnim może zostać przyznana krewnym lub urzędowi ds. dzieci i młodzieży, który umieszcza dziecko w placówce opiekuńczej lub rodzinie zastępczej.

Orzeczenia sądowe wydane przez sąd UE dotyczące ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej mają zastosowanie, bez konieczności uznawania ich w odrębnym postępowaniu, we wszystkich państwach członkowskich UE.

Podstawa prawna:

- Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)
- Kindschafts- und Namensrechts-Änderungsgesetz (KindNamRÄG)
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z dnia 23 grudnia 1991 r.)

Najczęstsze powody odebrania władzy rodzicielskiej:

- przemoc domowa;

- nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez rodziców;
- odmowa leczenia dziecka;
- zaniedbanie obowiązku opieki nad dzieckiem.

Postępowania z przedstawicielami policji, szkoły i pomocy społecznej

W sytuacjach problemowych zalecane jest żądanie tłumacza (bezpłatne) i kontakt z prawnikiem. Lista adwokatów, w tym polskojęzycznych oraz tłumaczy: https://wieden.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/sprawy_prawne/

Problemy rodzinne (rozwoły, separacje, rozstania, opieka nad dzieckiem)

W prawie austriackim przewiduje się trzy rodzaje rozwodu: rozwód z orzeczeniem o winie (streitige Scheidung), rozwód wynikający z prowadzenia osobnych gospodarstw domowych przez co najmniej 3 lata oraz rozwód za porozumieniem stron (einvernehmliche Scheidung). Małżonek może wnieść pozew o rozwód, jeżeli drugi małżonek dopuścił się poważnego uchybienia obowiązkowi małżeńskiemu, jeżeli poprzez niemoralne lub nieuczciwe zachowanie nastąpił trwały rozkład pożycia (§ 49 EheG) lub jeżeli dopuścił się zdrady, przemocy fizycznej w stosunku do drugiej strony, czy przysporzył małżonkowi cierpienie psychiczne (§ 49 EheG). Powodem do wniesienia pozwu rozwodowego może być poważna choroba zakaźna lub psychiczna i nie ma szansy na wyleczenie lub wyeliminowanie ryzyka zakażenia w przyszłości (§ 52 EheG). Małżonkowie mogą wnieść pozew o rozwód w przypadku, jeśli nie prowadzą wspólnego pożycia małżeńskiego od co najmniej 6 miesięcy i przyznają, że nastąpił trwały rozpad pożycia oraz obydwójce zgadzają się na rozwód (§ 55 EheG).

W przypadku rozwodu obojgu małżonkom przysługuje władza rodzicielska (Obsorge) nad małoletnimi dziećmi (§ 179 KindNamRÄG). Rodzice, którzy zachowują wspólną władzę rodzicielską powinni w odpowiednim terminie przedstawić w sądzie porozumienie w sprawie głównego miejsca pobytu dziecka. Istnieje możliwość zawarcia porozumienia, na mocy którego jeden z rodziców sprawuje wyłączną władzę rodzicielską lub też władza rodzicielska jednego z rodziców ogranicza się do określonych kwestii. W przypadku konfliktu między rodzicami lub ze względu na dobro dziecka władza rodzicielska jednego z rodziców może zostać ograniczona lub całkowicie wyłączona.

W przypadku ustalenia władzy rodzicielskiej sąd przede wszystkim kieruje się dobrem dziecka.

W przypadku rozwodu mediacja może odgrywać ważną rolę, jako narzędzie rozwiązywania konfliktów. Więcej informacji na temat mediacji znajduje się na stronie internetowej: https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/scheidung/Seite.100800.html

Lista mediatorów:

<http://www.bmfj.gv.at/familie/trennung-scheidung/mediation.html>

Więcej informacji odnośnie rozwodów można uzyskać w różnych centrach porad:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/scheidung/Seite.100003.html

Podstawa prawna:

- Ehegesetz (EheG)
- Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)

- Kindschafts- und Namensrechtsänderungsgesetz (KindNamRÄG)

Najczęstsze nieporozumienia (opis najczęściej występujących problemów)

- nieporozumienia co do sposobu wychowania dzieci wynikające z różnic narodowościowych, kulturalnych lub religijnych,
- nieznamość i brak chęci poznawczej rodziców dla austriackiego systemu opieki nad małoletnimi,
- brak współpracy z organizacjami opiekuńczymi powodujący zaostrenie podjętych środków; niestosowanie się do planów naprawczych, własne koncepcje odzyskania dziecka, brak pracy własnej, niedostrzeganie własnych błędów,
- porwania rodzicielskie jako reakcja na trudności.

Problemy z prawem

Opieka społeczna (opis procedur, zasad działania, porady jak unikać zaostrenia problemów)

Urzędy ds. dzieci i młodzieży (Kinder und Jugendhilfe), które są częścią starostw (Bezirkshauptmannschaft) lub magistratów, potocznie nazywane „Jugendamtami” wspierają rodziny z dziećmi w różnych sytuacjach życiowych. Jeśli dobro dzieci, które nie ukończyły 18 roku życia jest zagrożone, są zobligowane do podjęcia interwencji. Wsparcie ze strony urzędu mogą także otrzymać rodzice, jeśli napotkają trudności w wychowaniu dzieci.

Urzędy ds. dzieci i młodzieży oferują szeroki zakres pomocy:

- Centra Kryzysowe (Krisenzentren)
W celu zabezpieczenia interesów i praw dzieci można je czasowo przenieść do centrum kryzysowego (Krisenzentren). Dzieci i młodzież w wieku od 3 do 15 lat są zakwaterowane w regionalnych centrach kryzysowych w pobliżu miejsca zamieszkania. Ponadregionalne centra kryzysowe (überregionale Krisenzentren) obejmują opiekę nad młodzieżą od 15 do 18 lat. Młodsze dzieci trafiają do rodzin zastępczych (Krisenpflegefamilie).
Zadaniem Krisenzentren jest stworzenie warunków odpowiednich dla dzieci i młodzieży w celu ochrony ich interesów, a także możliwie najlepsze rozwiązanie istniejących problemów poprzez poprawienie relacji z rodziną i utrzymywanie jak największego z nimi kontaktu. Jeżeli powrót dziecka do rodziny nie jest możliwy, należy szukać długoterminowego zakwaterowania, np. w placówce opiekuńczej (Wohngemeinschaft) lub rodzinie zastępczej.
- Biura regionalne – praca z rodzinami (Regionalstellen - Soziale Arbeit mit Familien)
Biura regionalne prowadzą doradztwo, pomoc i mediacje w różnych kwestiach rodzinnych, problemach edukacyjnych i sytuacjach kryzysowych. W razie konieczności, bez zgody opiekuna prawnego podejmowane są kroki w celu ochrony dzieci i młodzieży.
- Pomoc psychologiczna (psychologischer Dienst)

Pomoc jest bezpłatna i w razie konieczności anonimowa.

- Poradnictwo dla rodziców (Beratungsstelle für Eltern) i Centra rodzinne (Familienzentren)
Porad udzielają specjaliści z zakresu medycyny, pracy socjalnej oraz pedagogiki społecznej. Centra poradnictwa oferują poznanie innych rodziców, co umożliwia wymianę poglądów na różne tematy. Dla osób, które nie mówią w języku niemieckim organizowane są sesje wraz z tłumaczami.

Informacje na temat sesji z polskojęzycznym tłumaczem w Urzędzie ds. dzieci i młodzieży w Wiedniu dostępne są na stronie internetowej:
<https://www.wien.gv.at/menschen/kind-familie/servicestellen/uebersetzer.html>

Centra rodzinne (Familienzentren) zapewniają wsparcie w trudnych chwilach, np. w przypadku trudnej sytuacji finansowej, czy w trakcie rozwodu.

Gdzie szukać pomocy (opis działania adwokatów, radców prawnych i organizacji pozarządowych udzielających wsparcia prawnego, przydatne kontakty, także w Polsce)

Pomoc udzielana przez prawników jest płatna i komercyjna. Bezpłatna pomoc prawna przysługuje tylko na wniosek z urzędu (Verfahrenshilfe). Lista polskojęzycznych adwokatów i tłumaczy:
https://wieden.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/sprawy_prawne/

Informacje w sprawie pomocy z urzędu:
<https://www.justiz.gv.at/home/buergerservice/verfahrenshilfe~8ab4a8a422985de30122a90ae1c461cc.de.html>

Najczęstsze nieporozumienia (opis najczęściej występujących problemów)

Najczęstsze nieporozumienia wynikają przede wszystkim z:

- różnic kulturowych,
- braku znajomości prawa i procedur,
- braku znajomości języka,
- różnego podejścia do metod wychowania dziecka.

Tu znajdziesz pomoc

Lista organizacji polonijnych w Austrii – dodatkowe informacje:

Związek Polaków w Austrii – Forum Polonii:

<http://forumpolonii.at/>

Polonika:

<http://www.polonika.at/>

Lista kontaktów w Polsce (dane teleadresowe i linki)

- Rzecznik Praw Dziecka
<https://brpd.gov.pl>

- Rzecznik Praw Obywatelskich
<https://www.rpo.gov.pl/>
- Departament Spraw Rodzinnych i Nieletnich w Ministerstwie Sprawiedliwości, Wydział Międzynarodowych Postępowań Rodzinnych:
<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/departament-spraw-rodzinnych-i-nieletnich>
- Zielona Linia - ogólne informacje o powrocie do Polski, pomoc w poszukiwaniu pracy, przepisy, porady:
www.zielonalinia.gov.pl
- Telefon dla Ofiar Przemocy w Rodzinie: 800 120 002
- Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą:
www.orpeg.pl
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej:
<http://www.interwencjakryzysowa.pl/osrodki-interwencji-kryzysowej>

Opracowanie:

Zespół Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Wiedniu

Niniejsze opracowanie jest jedynie materiałem informacyjnym i nie jest źródłem prawa. Wydział Konsularny Ambasady RP w Wiedniu nie ponosi odpowiedzialności za skutki decyzji i działań podjętych na podstawie zawartych w nim informacji.